

**Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla
Gminy Górno na lata 2021-2026**

Górno, 2021r.

Spis treści

Wprowadzenie.....	1
1. Podstawy prawne Programu.....	3
2. Teoretyczne podstawy Programu.....	4
2.1. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie.....	4
2.2. Rodzaje i typy przemocy.....	5
2.3. Fazy cyklu przemocy.....	6
2.4. Rola stereotypów i przekonań.....	7
2.5. Skutki przemocy.....	8
2.6. Zasady pomocy.....	8
3. Diagnoza potrzeb oraz ocena problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy Górno.....	10
3.1. Charakterystyka zjawiska w oparciu o ogólnopolskie badania.....	10
3.2. Charakterystyka lokalnego zjawiska.....	12
3.3. Analiza SWOT.....	15
3.4. Podsumowanie diagnozy.....	17
4. Adresaci Programu.....	18
5. Realizatorzy programu i partnerzy.....	18
6. Cele Programu.....	19
7. Prognozowane efekty.....	24
8. Monitorowanie i sprawozdawczość.....	24
9. Zasady finansowania.....	25
10. Ryzyko w realizacji Programu.....	25
11. Zakończenie.....	26

Wprowadzenie

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla gminy Górno na lata 2021-2026 zwany dalej Programem, został opracowany w celu efektywnego przeciwdziałania przemocy domowej w rodzinie oraz minimalizowania jej negatywnych następstw w życiu lokalnego społeczeństwa. Jest to dokument, którego zadaniem jest wprowadzenie w życie działań, mających na celu udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy rodzinnej, a także podejmowanie odpowiednich działań wobec osób stosujących przemoc oraz zwrócenie uwagi społeczności lokalnej na zjawisko przemocy w rodzinie. Program wyznacza również główne kierunki działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w celu skutecznego reagowania na to zjawisko. Potrzeba opracowania takiego dokumentu wynika nie tylko z przesłanek formalnych, ale również z odczuwalnych, negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy Górno.

Przemoc w rodzinie, ze względu na poważne skutki psychiczne, fizyczne, społeczne i wychowawcze, jakie doznają jej ofiary, jest jednym z najpoważniejszych, współczesnych problemów społecznych. Występuje we wszystkich kulturach i w równy sposób dotyka przedstawicieli różnych grup społecznych bez względu na ich status materialny, wykształcenie, wyznanie i miejsce zamieszkania. Rzeczywiste jej rozmiary są trudne do zmierzenia i stanowią podstawę wielu ludzkich tragedii, które z różnych powodów często nie zostają ujawniane i tym samym zgłaszane organom ścigania. Ze względu na specyfikę samego zjawiska, osobistą tragedię, cierpienie osób doznających przemocy i wstyd przed otoczeniem, problem ten bywa często przemilczany przez same te osoby. Dramaty, które rozgrywają się nierzadko w czterech ścianach domów i mieszkań mają poważne konsekwencje dla wszystkich członków rodzin. Dotyczy to nie tylko osób doznających i stosujących przemoc, ale również jej świadków, w tym małoletnich. Przemoc należy bez wątpienia zakwalifikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej, które w swojej konsekwencji są destruktywne dla całej rodziny, godzą w podstawowe wartości właściwe dla społeczeństwa demokratycznego.

Program dotyczy przede wszystkim wspierania osób, które w swoim życiu doznały przemocy. Osoby te doświadczają lęku, bezsilności i przygnębienia. Wycofują się z życia społecznego. Stają się bezradne, nie mają siły na samodzielne podjęcie działań w celu zmiany sytuacji. Ich ciało i psychika doznają urazów, podlegają długotrwałemu procesowi niszczącego stresu i zagrożenia. Tym osobom konieczna jest pomoc. Potrzebne są miejsca, w których dzięki informacji i pomocy psychologicznej osoby doznające przemocy będą mogły uzyskać wsparcie i podjąć pracę nad zmianą swego życia i umocnieniu samego siebie. Niektóre osoby wymagają informacji na temat tego, co mogą zrobić, gdy znajdują się w sytuacji przemocy, wiedzy na temat przemocy, inne natomiast, te, które zrobiły już pierwszy krok, potrzebują edukacji i wsparcia emocjonalnego.

Chcąc zrozumieć przemoc w rodzinie nie należy ograniczać się do samych zachowań osób doznających i stosujących przemoc. Należy przeanalizować również relacje pomiędzy pozostałymi członkami rodziny. Na relacje rodzinne bardzo silnie wpływa też środowisko społeczne i panujące w nim obyczaje. Czynniki takie jak stres, ubóstwo, niepewność jutra, brak odpowiedniego wsparcia społecznego modyfikują rozmiar i zakres wiktyimizacji.

Biorąc pod uwagę zachowania ludzi w kontekście społecznym opracowano Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla gminy Górno na lata 2021-2026. Program ten zawiera podstawy prawne działania, zasady działania, cel główny i cele szczegółowe, wymienia również adresatów i realizatorów. Wskazane cele i działania Programu mają odpowiadać na potrzeby mieszkańców gminy Górno w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. W części opisowej przedstawiono informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie, przepisy prawne oraz programy odnoszące się do tego problemu. Wychodząc z założenia, że przemoc w rodzinie nie jest tylko problemem indywidualnym, lecz społecznym, zakłada się w ramach Programu współpracę samorządu gminy m.in. z administracją rządową, organizacjami pozarządowymi, Sądem Rejonowym, Komendą Policji, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Kościołem. Zadaniem Programu jest wprowadzenie w życie działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, jak również przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie kompetencji służb społecznych w udzielaniu pomocy osobom doznającym przemocy i podejmowanie odpowiednich działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Punktem wyjścia do opracowania programu jest analiza dotychczasowego stanu wiedzy na temat przemocy oraz dotychczasowe doświadczenie w zapobieganiu przemocy w rodzinie.

1. Podstawy prawne Programu

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa zadania organów administracji rządowej oraz jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy. Do zadań własnych gminy należy w szczególności opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony osób doznających przemocy w rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Poza wymienioną ustawą, podstawę prawną działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie stanowią;

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. 1997, Nr 78 poz. 483 z późniejszymi zmianami).
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. 2020, poz. 1876 ze zm.)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277, z 2020r. poz. 1492).

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla gminy Górnó na lata 2021-2026 jest rozwinięciem i kontynuacją Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Górnó na lata 2015-2020, przyjętego uchwałą nr V/73/2015 Rady Gminy Górnó z dnia 24 marca 2015 roku. Wraz z przygotowaniem Programu, równolegle opracowywana jest Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Górnó, z którą niniejszy Program jest spójny i powiązany. Program skorelowany jest również z **Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy**.

2. Teoretyczne podstawy Programu

Pierwszą definicję pojęcia przemocy w rodzinie można znaleźć w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Ustawa określa, że przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

2.1. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- **JEST INTENCJONALNA**
Przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie sobie drugiej osoby.
- **SIŁY SĄ NIERÓWNOMIERNE**
W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Osoba doznająca przemocy jest słabsza a osoba stosująca przemoc silniejsza.
- **NARUSZA PRAWA I DOBRA OSOBISTE**
Osoba stosująca przemoc wykorzystuje przewagę siły i narusza podstawowe prawa drugiego człowieka (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).
- **POWODUJE CIERPIENIE I BÓL**
Osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie osób na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że osoba doznająca przemocy ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Przemoc jest zjawiskiem wieloaspektowym, a rozmaite sposoby wyjaśnienia przyczyn przemocy są użyteczne głównie dlatego, że podkreślają różnorodność czynników uwikłanych w występowanie przemocy domowej. Zbytne uproszczenie powoduje, że rozwiązanie tego problemu wydaje się nadzwyczaj łatwe, np. „alkoholizm powoduje występowanie przemocy”. Tymczasem praktyka i wiedza wskazują, że przemoc występuje zarówno w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym jak i wolnych od niego. Większość osób nadużywających alkoholu, które pod jego wpływem stają się agresywne wobec członków własnej rodziny, przyznaje się do stosowania przemocy również na trzeźwo. Alkoholizm nie

jest przyczyną przemocy, ale występującym z nią uwarunkowaniem, podobnie jak wiele innych zjawisk. Podana powyżej definicja przemocy nie wyczerpuje wszystkich znamion przemocy, nie mieści się w niej przemoc ekonomiczna. Przemoc może dotyczyć domowników również pośrednio. Osoba stosująca przemoc, chcąc mieć kontrolę nad drugim członkiem rodziny, może grozić wyrządzeniem krzywdy zwierzęciu domowemu lub zniszczeniem przedmiotów mających szczególne znaczenie. Ten rodzaj przemocy jest równie okrutny.

Przemoc ma różne aspekty i oblicza:

- jest procesem, gdyż nie pojawia się zniemacka i tworzy cykle,
- ma tendencje do powtarzania się i rzadko jest jednorazowym epizodem,
- toczy się w wymiarze dominacji i uległości, gdyż osoba stosująca przemoc dąży do uzyskania totalnej dominacji nad osobą doznającą przemocy,
- jest zjawiskiem zależnym od udziału człowieka, co oznacza, iż jest on zdolny do radzenia sobie ze złością, która czyni go sprawcą. Każdy człowiek jest odpowiedzialny za to, co zrobi z pojawiającym się u niego uczuciem złości,
- przemoc przejawia się w różnych formach,
- niektóre przejawy grożenia przemocą są w istocie aktami przemocy.

2.2. Rodzaje i typy przemocy

Świat jest przepełniony przemocą, która ma różne oblicza, gdyż dotyczy różnych sfer działalności człowieka. Najczęściej mamy do czynienia z jej dwoma odmianami: fizyczną nazywaną również „gorącą” oraz psychiczną nazywaną „zimną”. Spotykamy się także z podziałem przemocy dodatkowo na seksualną i ekonomiczną, a niektóre źródła mówią również o przemocy społecznej i politycznej. Przemoc fizyczna i psychiczna (emocjonalna) są w istotny sposób ze sobą powiązane, oparte są bowiem na potrzebie kontroli i dominacji. Epizody przemocy fizycznej mogą być rzadkie, za to formy przemocy emocjonalnej na ogół zdarzają się częściej. Na uderzenie wszyscy reagujemy poczuciem upokorzenia i urazy, a więc jest to nie tylko ból fizyczny. Atakowi fizycznemu zaś towarzyszą prawie zawsze wyzwiska, wulgaryzmy, określenia poniżające, czyli przemoc psychiczna, która pozwala osobie stosującej przemoc na utrzymanie pełnej kontroli nad drugą osobą.

Szerokie ujęcie problemu pozwala wyodrębnić następujące rodzaje przemocy:

- Fizyczna - naruszenie nietykalności fizycznej;

- Psychiczna - naruszenie godności osobistej;
- Seksualna - naruszenie intymności;
- Ekonomiczna - naruszenie własności;
- Zaniedbanie - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich;

Najczęściej mamy do czynienia z następującymi typami przemocy:

- typ przemocy, w której **osobami stosującymi przemoc są dorośli** - przemoc wobec partnerki/a, przemoc wobec dziecka,
- typ przemocy, w której **osobami stosującymi przemoc są dzieci** - przemoc wobec rodziców, przemoc wobec rodzeństwa,
- typ, w którym **osobami stosującymi przemoc mogą być dorośli i dzieci** - przemoc wobec osób w podeszłym wieku.

Wzorce agresywnego zachowania mogą być przekazywane z pokolenia na pokolenie.

2.3. Fazy cyklu przemocy

Twórczynią teorii cykli przemocy jest psycholog Leonora E. Walker. Badając kobiety doznające przemocy w rodzinie opisała pewne cyklicznie pojawiające się w ich związkach zdarzenia. Zauważyła ona, że na cykl przemocy składają się trzy następujące po sobie fazy:

1. faza narastania napięcia,
2. faza gwałtownej przemocy,
3. faza „miodowego miesiąca”.

Faza „miodowego miesiąca” zatrzymuje osobę doznającą przemocy w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie jakie niesie ze sobą ta faza jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już raz doszło do użycia przemocy, będzie się ona powtarzać dopóki nie będzie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz.

2.4. Rola stereotypów i przekonań

Mity i stereotypy to kulturowo uwarunkowane, silne i często ponadczasowe przekonania gromadzące wiedzę i sposób rozumienia różnych wydarzeń danej społeczności, niesione

przez pokolenia. Mają one bardzo duży wpływ na zjawisko przemocy w rodzinie, gdyż stoją na straży jednej z największych wartości jaką jest rodzina. Wyznaczają one role poszczególnym członkom rodziny, podpowiadają jak należy postępować wobec problemów rodzinnych. Wiele z tych czynników, pomimo intencji ochrony rodziny, niestety sprzyja przemocy usprawiedliwiając ją i postulując powstrzymanie się od reakcji osób z zewnątrz np. twierdząc, że w sprawy wewnątrz rodziny nie należy się wtrącać.

Stereotypy, które głęboko zapuszczają swoje korzenie i fałszują rzeczywistość są kolejną bardzo groźną pułapką. Przyjmowanie ich następuje ze szczególną łatwością wtedy, gdy nie napotykają żadnych przeciwnych sądów. Zniewalający wpływ ich powszechności pochodzi także z sugestywnej mocy powtarzania szczególnie, gdy nie tylko słuchamy powtórzeń całego środowiska, ale i sami powtarzamy. Uwalnianie się od stereotypów utrudnione jest przez fakt, że fałszywe założenia są często przekonaniami charakterystycznymi dla całego środowiska lub danej epoki. Obejmują one różnorodne obszary codziennego życia, m.in. podział ról w domu, przywileje związane z płcią.

Należy pamiętać, że za przemoc odpowiada zawsze osoba stosująca przemoc niezależnie od tego, co zrobiła i jak zachowywała się osoba doznająca przemocy.

2.5. Skutki przemocy

Przemoc powoduje oprócz szkód fizycznych również trwałe i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci, którzy jej doświadczają, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy (najczęściej dzieci). Tego typu doświadczenia uczą agresywnego stylu zachowania, zwiększają pobudzenie w sytuacjach z elementami agresji, zmniejszają opór przed agresywnym zachowaniem, zaburzają poglądy na rozwiązywanie konfliktów i zmniejszają wrażliwość na agresywne zachowania. Olbrzymie koszty przemocy domowej ponoszą zarówno jednostki, jak i społeczeństwo. Dzieci wychowane w rodzinach, gdzie dochodziło do przemocy często powielają zachowania swoich rodziców, mają trudności w nawiązywaniu bliskości z innymi, nie radzą sobie w rozwiązywaniu problemów i konfliktów.

2.6. Zasady pomocy

Pomoc osobom doznającym przemocy rozumiemy, jako wspieranie zmian życiowych w kierunku „stawania na własnych nogach” w tempie określanym, jako posuwanie się małymi krokami z poszanowaniem dla tendencji przeciwstawnych opóźniających zmianę.

W pierwszej fazie kontaktu z osobami doznającymi przemocy aktualnie rozgrywanej się, stosuje się interwencję, poradnictwo a następnie terapię. Uwarunkowane jest to faktem, że aby móc rozpocząć terapię najpierw należy zatrzymać przemoc i dodać konstruktywnej mocy ofierze. Jeżeli pomagamy osobie, która dzisiaj doznaje przemocy to zajmujemy się przede wszystkim teraźniejszością, a nie przeszłością. Osobie pokrzywdzonej najpierw trzeba pomóc bronić się, wycofywać albo bezpośrednio zatrzymać przemoc i dopiero wtedy, gdy przestanie doświadczać przemocy można zająć się śladami krzywd z przeszłości. Najważniejsze zasady, którymi powinniśmy kierować się w procesie pomagania to:

- bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy,
- autonomia osoby doznającej przemocy,
- odpowiedzialność osoby stosującej przemoc.

Ponieważ przemoc może spowodować poważne obrażenia, a nawet śmierć istotne jest oszacowanie potencjalnego zagrożenia. Ocena potencjalnego zagrożenia życia powinna być

przeprowadzana za każdym razem, gdy rozpoznamy występowanie przemocy domowej. Odpowiedzi twierdzące dotyczące czynników ryzyka powinny być wystarczającym powodem, by jak najszybciej pomóc osobie doświadczającej przemocy w opracowaniu planu bezpieczeństwa. Osoba doświadczająca przemocy powinna być jak najszybciej odizolowana od osoby stosującej przemoc. Najkorzystniej byłoby, aby to sprawca przemocy został odizolowany, gdyż to on powinien ponosić konsekwencje swoich czynów. Jeśli natomiast osoba lub osoby, które doznały przemocy opuszczają miejsce swojego zamieszkania należy jak najszybciej udzielić im schronienia i podjąć działania edukacyjne i prawne.

Najczęściej podejmowane oddziaływania zewnętrzne pomocy osobom doświadczającym przemocy to:

- interwencja,
- udzielenie schronienia,
- informacja,
- edukacja,
- wsparcie emocjonalne,
- terapia,
- pomoc prawna,
- pomoc psychologiczna,
- pomoc pedagogiczna,
- pomoc materialna.

3. Diagnoza potrzeb oraz ocena problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy Górno

Przemoc to problem społeczny trudny do zbadania. Jego złożoność wynika między innymi z tego, że trudno się o nim rozmawia. Obecnie istniejące statystyki pozwalają jedynie na **oszacowanie** przybliżonych rozmiarów tego zjawiska, ponieważ nie obejmują przypadków niezgłaszanych. Przemoc domowa jest traktowana jako sprawa wstydliva, drażliwa, ukrywana we własnych czterech ścianach, dlatego nie jest możliwym jej pełne zbadanie. Pomimo to, diagnoza ma na celu dostarczenie jak najbardziej rzetelnych informacji przydatnych do zaplanowania i realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Diagnoza została opracowana w oparciu o materiały własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Górnem, dane z badań monitoringowych ogólnopolskich oraz informacje i dane liczbowe otrzymane od podmiotów współpracujących z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Górnem.

3.1. Charakterystyka zjawiska w oparciu o ogólnopolskie badania

Badania nad przemocą w rodzinie są w Polsce realizowane stosunkowo od niedawna. Problemem tym zajęto się w latach 90-tych w ramach modernizacji leczenia odwykowego. Aktualne informacje opierają się głównie na badaniach dotyczących osób korzystających z pomocy instytucjonalnej. Statystyki przygotowywane przez pomoc społeczną opierają się m.in. na wywiadach środowiskowych realizowanych w mniej uprzywilejowanych grupach społecznych. Część społeczeństwa lepiej sytuowana materialnie, która nie ma kontaktu z pracownikami pomocy społecznej, ma tym samym większą możliwość „ochrony” swojej prywatności przez zainteresowaniem urzędników i policji. Dlatego też, tak jak wspomniano wcześniej, pomimo społecznego zauważenia problemu, ciągle trudno jest uchwycić prawdziwe i realne rozmiary tego zjawiska.

Z danych prezentowanych przez Komendę Główną Policji wynika, że osobami doznającymi przemocy w rodzinie są na ogół kobiety i dzieci. Rzadziej są to mężczyźni, chociaż ostatnio coraz częściej można spotkać się ze stosowaniem przemocy także wobec nich. Poniższe liczby

dotyczą działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję (bez danych z działalności innych, upoważnionych do zwalczania przemocy domowej).

	2016	2017	2018	2019
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	73 531	75 662	73 153	74 313
Ogólna liczba ofiar przemocy w tym:	91 789	92 529	88 133	88 032
kobiety	66 930	67 984	65 057	65 195
mężczyźni	10 636	11 030	10 672	10 676
małoletni	14 223	13 515	12 404	12 161
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc w tym:	74 155	76 206	73 654	74 910
kobiety	5 461	5 878	6 045	6 448
mężczyźni	68 321	70 035	67 306	68 148
małoletni	373	293	303	314
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu w tym:	46 537	46 092	43 182	42 583
kobiety	1 993	2 028	1 903	2 126
mężczyźni	44 499	44 037	41 257	40 435
małoletni	45	27	22	22

Źródło. Komenda Główna Policji

W 2019 roku, po siedmiu latach przerwy, Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) powróciło do analizy zjawiska przemocy i konfliktów w domach Polaków. W badaniu ankietowym zapytano m.in. o ich doświadczenia i opinie na temat przemocy domowej. Autorzy opracowania podkreślają, że szacowanie skali omawianego zjawiska jest niezwykle trudne w badaniach sondażowych, a odsetki badanych przyznających się do bycia zarówno osobami stosującymi przemoc jak i doznającymi przemocy wyznaczają raczej dolną jej granicę.

Z owego raportu CBOS wynika, że 22% badanych zna osobiście lub z widzenia co najmniej jedną kobietę bitą przez męża lub partnera. 12% kobiet deklaruje, że były bite przez swoich mężów lub partnerów, z czego połowa zadeklarowała, że takie zdarzenia miały miejsce wielokrotnie (6%). W badaniu kobiety częściej niż mężczyźni przyznawały, że zdarzyło im się uderzyć partnera (12% wobec 5%) co mocno kontrastuje ze statystykami policyjnymi, gdzie wyłania się całkiem inny obraz tego zjawiska - to mężczyźni wyraźnie przeważają wśród osób stosujących przemoc (91% przypadków w 2019 roku). Wnioskując z powyższego badania oraz zestawiając to z danymi Policji łatwo dostrzec skalę nierejestrowanego zjawiska.

3.2. Charakterystyka lokalnego zjawiska

W ramach działań z zakresu przemocy w rodzinie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Górnicy realizował zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Jedną z form wsparcia była prowadzona praca socjalna. Działania te miały na celu pomoc rodzinom w odzyskiwaniu zdolności do poprawnego funkcjonowania. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał konsultacji osobom i rodzinom dotkniętym przemocą w formie wsparcia socjalnego, edukacyjnego, psychologicznego i interwencyjnego.

Istotnym elementem systemu przeciwdziałania przemocy jest Zespół Interdyscyplinarny, który integruje działania wielu służb. Ścisła współpraca przedstawicieli różnych instytucji wchodzących w skład Zespołu jest gwarantem zapewniania bezpieczeństwa (ochrony) osobom doznającym przemocy. Działania te ukierunkowane są na rozwiązanie konkretnego problemu. Celem głównym Zespołu Interdyscyplinarnego jest efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do pracy z poszczególnymi rodzinami i osobami w stosunku, do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą lub zachodzi obawa, że stosują przemoc - Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy robocze, które realizują indywidualne plany pracy, w odniesieniu do każdej z rodzin. Zespół interdyscyplinarny w swojej pracy stosuje Procedurę Niebieskiej Karty. Jest to ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego diagnozują sytuację i udzielają niezbędnej pomocy. W sytuacji nadużywania alkoholu kierują osobę stosującą przemoc do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zakres prac Zespołu w roku 2017-2019 prezentuje poniższa tabela.

	2017	2018	2019
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”	47	51	63
Liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę NK	36	37	49
Liczba rodzin objętych pomocą ZI	47	51	63
Liczba osób objętych pomocą ZI	134	221	219
Ilość posiedzeń Zespołu	4	4	4
Liczba utworzonych Grup Roboczych	47	46	63
Ilość posiedzeń Grup Roboczych	135	137	128

Źródło. Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Górnio.

Z powyższej tabeli wynika, iż corocznie rośnie liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty, w tym rodzin wobec których w danym roku wszczęto tę procedurę. Zespół interdyscyplinarny co roku zbierał się 4 razy (jeden raz w każdym kwartale), natomiast poszczególne grupy robocze odbyły łącznie od 128 do 137 spotkań. Po zakończeniu procedury " Niebieskie Karty" pracownicy socjalni nadal monitorowali sytuację rodzin dotkniętych przemocą kontynuując współpracę z rodziną. Zakres udzielonej pomocy obejmował m.in. świadczenia pieniężne oraz pracę socjalną. Dodatkowo, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kontaktowali się z czterema osobami stosującymi przemoc w rodzinie. Podjęte rozmowy interwencyjne miały na celu zmotywowanie osób stosujących przemoc do udziału w zajęciach edukacyjno-korekcyjnych dla osób stosujących przemoc. W ramach środków gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie gminy funkcjonuje punkt konsultacyjno-informacyjny, który wśród swoich zadań udziela konsultacji osobom doznającym przemocy w rodzinie.

	2017	2018	2019
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym:	134	125	129
- kobiety	62	71	60
- mężczyźni	22	20	23
- dzieci	50	34	46
Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa	99	71	52
Liczba osób, które skorzystały z punktu konsultacyjnego	32	43	35

Źródło. Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Górnio.

Zestawiając powyższe dane z ogólnopolskimi szacunkami dotyczącymi skali przemocy domowej można założyć, że wiele przypadków przemocy domowej zapewne ciągle pozostaje niezgłoszonych i tym samym jest poza obiegiem informacyjnym służb. Biorąc to pod uwagę, pod koniec 2020 roku na zlecenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej opracowano Diagnozę Lokalnych Zagrożeń Społecznych, która miała na celu między innymi oszacować skalę zjawiska przemocy domowej w gminie. Według raportu z diagnozy 18% mieszkańców zna w swoim otoczeniu osobę doznającą przemocy domowej, a kolejne 22% przypuszcza, że tak, ale nie ma do końca pewności.

Mieszkańcy jako powody występowania przemocy w rodzinie najczęściej wskazują alkohol w rodzinie (79% wskazań), inne uzależnienia od substancji odurzających (43%), stres (39%), niesatysfakcjonująca sytuacja materialna rodziny (37%), brak pracy przynajmniej jednego rodzica (26%) oraz choroba psychiczna w rodzinie (25%). Jako przejawy przemocy domowej respondenci najczęściej uznawali użycie siły fizycznej (95%), poniżanie (80%) oraz krzyk (76%).

Przejawy przemocy domowej	Procent zaznaczonych odpowiedzi
Użycie siły fizycznej	95%
Krzyk	76%
Gniew	36%
Poniżanie	80%
Klaps	49%
Nagana ustna	32%
Wyśmiewanie	62%
Nie rozmawianie ze sobą	24%
Zaniedbywanie członka/członków rodziny	41%
Inne (ograniczanie kontaktów i środków finansowych)	1%

Źródło. Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych Gminy Górno.

Ankietowanym przytoczono hipotetyczne sytuacje i poproszono o ocenę, czy są one przypadkami przemocy domowej:

- Mąż uderza żonę bo ta nie przygotowała mu kolacji – 91% na tak
- Mąż po meczu wraca spóźniony pod wyraźnym wpływem alkoholu i zostaje spoliczkowany przez żonę – 86% na tak
- Żona, nie pracująca czynnie zawodowa, zajmująca się domem musi prosić się męża o pozwolenie na kupno nowej bluzki – 84% na tak
- Rodzina pracująca, mąż kilka razy w miesiącu słyszy że za mało zarabia i przez to nie stać ich na luksusowe wakacje – 65% na tak.

Biorąc powyższą diagnozę pod uwagę można stwierdzić, że nie wszystkie przypadki przemocy domowej są zgłaszane. Zastanawiające również jest to, iż niektóre jednoznaczne sytuacje nie są interpretowane przez mieszkańców jako przemoc domowa.

3.3. Analiza SWOT

Jedną z podstawowych metod analizy strategicznej jest analiza SWOT, która polega na ustaleniu silnych i słabych stron zasobów własnych gminy oraz szans i zagrożeń związanych z jej otoczeniem. Pozwala tym samym oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje w tym przypadku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Górnicy w kontekście przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Analiza została ograniczona do omawianego aspektu.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Bardzo dobra współpraca między instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie • Znajomość środowiska lokalnego • Sprawnie funkcjonujący Zespół Interdyscyplinarny • Realizacja szkoleń dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego • Opracowanie nowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych • Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • Funkcjonujący Punkt Konsultacyjny • Opracowana Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych • Doświadczenie kadry GOPS w pozyskiwaniu środków zewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak infrastruktury socjalnej gminy (lokali socjalnych, hostelu dla osób uwikłanych w przemoc) • Brak środków finansowych na rozszerzenie pomocy specjalistycznej dla rodzin w których występuje przemoc domowa
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Zmiany prawne umożliwiające skuteczne formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą domową • Ogólnopolskie kampanie przeciw przemocy w rodzinie • Wzrost świadomości społeczeństwa • Nowa perspektywa finansowa obowiązująca po 2020 roku • Oferta szkoleniowa dla osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy • Funkcjonowanie ogólnopolskiego telefonu dla ofiar przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> • Przemoc w rodzinie jako zjawisko silnie zakorzenione w społeczeństwie • Skomplikowane procedury pozyskiwania środków zewnętrznych • Niepełna diagnoza problemu przemocy w rodzinie w skali kraju • Bezradność osób doznających przemocy

3.4. Podsumowanie diagnozy

Największa przeszkoda w bardziej skutecznym przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie związana jest z trudnością określenia w sposób jednoznaczny wielkości tego zjawiska na terenie gminy Górnó. Związane jest to z występowaniem przemocy ukrytej, ponieważ jest to ciągle zjawisko wstydlive dla osób doznających przemocy, zatajane aż do chwili wystąpienia jakiejś sytuacji drastycznej, w tym ewidentnej przemocy fizycznej. Opracowana Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych ukazuje, że skala problemu jest większa niż to wynika ze zgłoszonych przypadków oraz ukazuje, że dla części osób przemoc jest niejako częścią „tradycji”. Zjawisko to niejednokrotnie łączy się z innymi problemami społecznymi takimi jak: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, sytuacja majątkowa rodziny czy uzależnienie od alkoholu.

4. Adresaci Programu

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Górnó na lata 2021-2026 kierowany jest do:

- Wszystkich mieszkańców gminy Górnó;
- Osób doznających przemocy w rodzinie, w tym: dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych;
- Osób stosujących przemoc w rodzinie;
- Świadców przemocy w rodzinie;
- Służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą;
- Przedstawicieli władz lokalnych.

5. Realizatorzy programu i partnerzy

Realizatorem Programu jest gmina Górnó, która koordynuje działania w ramach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Kluczową rolę w tym systemie i obsługę administracyjną zespołu zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Górnó, który jest również wykonawcą szeregu działań w tym pomocowych, specjalistycznych oraz sprawozdawczych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej sprawuje również nadzór nad merytoryczną realizacją Programu.

Dodatkowo do realizatorów Programu oraz partnerów należy wskazać:

- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Komenda Miejska Policji w Kielcach – Komisariat w Daleszycach;
- Szkoły i przedszkola z terenu gminy Górnó;
- Gminny Ośrodek Kultury w Górnó;
- Zespół Ośrodków Zdrowia w Górnó;
- Prokuraturę i sądy wraz ze służbami kuratorskimi;
- Organizacje pozarządowe;
- Świetlice środowiskowe i szkolne.

6. Cele Programu

Celem głównym Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Górno na lata 2021-2036 jest **ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy oraz ograniczenie negatywnych skutków tego zjawiska**. Aby ograniczyć skalę zjawiska, należy wcześniej jak najstaranniej je oszacować. Cel główny służy osiągnięciu wizji gminy. Wizja jest opisem przyszłego wizerunku społecznego gminy, jaki powinien być osiągnięty w następstwie wdrażanej strategii. Stanowi pewien efekt docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota samorządowa, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych przewag i szans pojawiających się w otoczeniu społecznym gminy.

Gmina Górno miejscem wolnym od przemocy domowej.

Wizja jest niejako opisem stanu idealnego, często bardzo trudno osiągalnego, wręcz niemożliwego, ale do którego ciągle należy dążyć. Cel strategiczny Programu koncentruje się na głównym problemie którego ten program dotyczy, czyli przemocy domowej. W ramach uszczegółowienia Programu zaproponowano cele operacyjne, które w sposób klarowny i zrozumiały grupują działania tak, aby podczas realizacji całego Programu wskazywały sposób osiągnięcia celu głównego i tym samym przybliżenia się do wizji gminy w przyszłości.

Cele operacyjne, wyznaczające kierunki działań pogrupowane zostały w czterech głównych obszarach:

Na dalszych kartach Programu zaprezentowane są działania realizowane w ramach celów operacyjnych. Głównymi założeniami Programu jest oparcie się na profilaktycznym przeciwdziałaniu. Będzie to możliwe dzięki monitorowaniu środowisk lokalnych w bieżącej pracy socjalnej i tym samym wczesnym rozpoznawaniu zagrożeń i ustaleniu planu zaradczego. Kolejną istotną częścią Programu będą działania profilaktyczne w postaci realizowanych kampanii informacyjnych, programów edukacyjnych oraz poprzez prowadzone poradnictwo i doradztwo. Szybka i skuteczna interwencja w przypadku kryzysu związanego z przemocą domową nie będzie możliwa bez wyszkolonej kadry, stąd jeden cel operacyjny skupia się na doskonaleniu kadry zaangażowanej w realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy. Program zakłada zatem kompleksową pomoc, zarówno dla osób doznających przemocy jak i osób stosujących przemoc, przy udziale służb i instytucji oraz społeczności lokalnej. Wymaga podejmowania równoczesnych działań o charakterze interwencyjnym, profilaktycznym i terapeutycznym.

Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą domową

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
Zapewnienie środków finansowych na dalsze funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego	Funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego	GOPS	liczba osób objętych pomocą i wsparciem w ramach punktu	2021-2026
Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc	Udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego	GOPS, Policja, Służba Zdrowia, Szkoły, Kuratorska służba sądowa, PCPR, GKRPA, NGO	liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego w danej instytucji	2021-2026
	Udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie, zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania	GOPS, PCPR, UG	liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia	2021-2026
Monitoring skuteczności działań pomocowych	Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą	GOPS, ZI	liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie	2021-2026

Profilaktyka i edukacja społeczna

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
Podniesienie poziomu wiedzy, świadomości i wrażliwości społecznej mieszkańców na temat zjawiska przemocy w rodzinie	Organizowanie i udział w kampaniach i akcjach społecznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	GOPS, GOK, Szkoły, NGO, UG	Liczba kampanii w których wzięły udział podmioty realizujące działanie	2021-2026
	Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami realizującymi działania mające na celu zmianę świadomości społecznej w obszarze przemocy	GOPS, NGO, Szkoły	Liczba wspólnych inicjatyw	2021-2026
Poszerzenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie	Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w gminie Górnó poprzez monitorowanie działań podejmowanych przez podmioty realizujące Program	ZI, GOPS	Liczba opracowanych diagnoz	2021-2026

Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
Interweniowanie i reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie, stosowanie procedury „Niebieskie Karty”	Podejmowanie interwencji i reagowanie przez służby na stosowanie przemocy w rodzinie	GOPS, UG, ZI, Policja, Sąd, Prokuratura, GKRPA, Szkoły	liczba zgłoszeń i interwencji dotyczących przemocy w rodzinie	2021-2026
Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań	Współpraca z instytucjami w zakresie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	GOPS	liczba osób które ukończyły program	2021-2026
	Objęcie osób stosujących przemoc w rodzinie terapią odwykową	GKRPA	liczba osób kierowanych na terapię	2021-2026

Zwiększenie potencjału instytucjonalnego i kadrowego służb, instytucji oraz organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemoc w rodzinie

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemoc w rodzinie	Organizacja szkoleń, warsztatów dla podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemoc	GOPS, ZI, UG	liczba uczestników szkoleń	2021-2026
	Organizowanie lub współorganizowanie konferencji, spotkań oraz debat publicznych dla służb i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemoc	UG, GOPS, ZI	liczba konferencji, spotkań, debat publicznych	2021-2026
	Organizowanie superwizji dla pracowników GOPS oraz członków Zespołu Interdyscyplinarnego	GOPS, ZI	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych	2021-2026

7. Prognozowane efekty

Zakłada się, że realizacja Programu w latach 2021-2026 przyczyni się do:

- spadku liczby przypadków przemocy w rodzinie;
- pogłębienia wiedzy społeczności lokalnej w temacie zjawiska przemocy w rodzinie i tym samym ulegną zmianie postawy społeczne wobec tego zjawiska;
- ochrony osób doznających przemocy;
- usprawnienia systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą;
- pogłębienia diagnozy na temat zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Górnó.

8. Monitorowanie i sprawozdawczość

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Górnó na lata 2021-2026 sam w sobie nie jest rozwiązaniem na problem przemocy w rodzinie. Dopiero realizacja zawartych w nim działań ma doprowadzić do osiągnięcia celu głównego jakim jest ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Górnó oraz ograniczenie negatywnych skutków tego zjawiska. Ze względu na wieloletni okres realizacji Programu wymagane jest jego monitorowanie pod kątem skuteczności podjętych działań. Za monitoring Programu odpowiadać będzie Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego, który na podstawie zebranych informacji od realizatorów i partnerów Programu będzie w stanie ocenić stopień realizacji celów. Corocznie opracowywane sprawozdanie z realizacji Programu zawierać będzie wszystkie wskaźniki zawarte w Programie oraz będzie odnosić się do ich wartości za rok poprzedzający rok objęty monitoringiem. Sprawozdanie będzie opracowywane corocznie do 31 marca roku po roku objętym monitoringiem i przedstawiane Wójtowi Gminy Górnó. Ze względu na długi okres realizacji Programu zaleca się przeprowadzenie ewaluacji śródkresowej obejmującej pierwsze trzy lata realizacji Programu. Ewaluacja powinna odnosić się do sprawozdań sporządzonych za lata 2021-2023. Dzięki prowadzonemu procesowi monitoringu i ewaluacji uzyskana zostanie informacja czy i w jakim obszarze Program wymaga aktualizacji, przeformułowania lub zmian postawionych celów. Kierunki działań, jak również działania planowane do realizacji stanowią ogólny zarys, konieczny do realizacji Programu i mogą być

na bieżąco uzupełniane o inne działania, wynikające z potrzeb rodzin i osób, do których kierowany jest Program na przestrzeni kolejnych lat jego realizacji.

9. Zasady finansowania

Zadania określone w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Górno na lata 2021-2026 finansowane będą z:

- środków własnych budżetu gminy;
- środków zaplanowanych w budżetach realizatorów Programu;
- środków zabezpieczonych w ramach corocznych Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii;
- środków z budżetu państwa w ramach otwartych konkursów;
- możliwych źródeł zewnętrznych.

Organizacje pozarządowe środki finansowe na realizację przyjętych przez siebie zadań, czerpać będą m.in. przystępując do konkursów, ogłaszanych przez jednostki samorządowe każdego szczebla w oparciu o ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

10. Ryzyko w realizacji Programu

Przygotowując wieloletni program działań, należy mieć na uwadze kwestie zmiany sytuacji społeczno-polityczno-gospodarczej. Zmiany te mogą w sposób pośredni bądź bezpośredni przyczynić się do osiągnięcia wyznaczonych celów lub też w tym przeszkodzić. Jako główny czynnik ryzyka, wpływający na realizację niniejszego Programu, należy wskazać finansowanie. Większość podjętych działań wiąże się bezpośrednio z koniecznością ich sfinansowania, czy to ze środków własnych czy też ze źródeł zewnętrznych.

11. Zakończenie

Dużą trudnością jest określenie realnej skali przemocy w rodzinie. Jest to ogólnopolski problem, nie tylko gminy Górnó. Przemoc często zostaje „w czterech ścianach”, jest powodem wstydu i dlatego trudno stwierdzić kto i jak często pada ofiarą przemocy. Przemoc w rodzinie to zjawisko, które nigdy nie powinno mieć miejsca. Niestety, gdy oprawcą jest bliska osoba, nie reagujemy w sposób właściwy, godząc się na przemoc, która w społeczeństwie funkcjonuje „od zawsze”. Niezmiernie ważnym jest zatem aby podejmować działania mające na celu zmniejszenie skali tego zjawiska oraz udzielać pomocy i wsparcia tym, którzy tego potrzebują, zarówno osobom doznającym jak i stosującym przemoc. Opracowany program pozwoli osiągnąć zakładane cele i rezultaty jedynie poprzez dobrą współpracę jednostek i podmiotów działających na rzecz osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową. Program nie jest dokumentem zamkniętym i powinien podlegać modyfikacjom w zależności od pojawiających się potrzeb oraz możliwości.